

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1644/2019
07.10.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиоца Фондације „Аћимовић“ хуманитарна организација за школовање деце у Србији, чији је пуномоћник Славиша Николић, адвокат из ..., против тужених АА из ..., чији је пуномоћник Александар Бусарац, адвокат из ... и ББ из ..., чији су пуномоћници Милан и Ђорђе Дробац, адвокати из ..., ради утврђивања ништавости и побијања правних радњи дужника, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3909/18 и Гж 4666/18 од 13.08.2018. године, у седници одржаној 07.10.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3909/18 и Гж 4666/18 од 13.08.2018. године у ставовима првом и трећем изреке, тако што се одбија као неоснована жалба туженог ББ и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Ужицу П 3888/17 од 30.03.2018. године.

У осталом делу се ревизија тужиоца **ОДБИЈА** као неоснована.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени ББ да тужиоцу на име трошкова ревизијског поступка исплати 45.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Ужицу П 3888/17 од 30.03.2018. године, ставом 1. изреке, утврђено је да заложна изјава број ОПУ .../... од 09.06.2015. године дата у форми јавно бележничког записа, на основу које је конституисана извршна вансудска хипотека првог реда на непокретностима у својини ПД „Аћимовић Житомлин“ ДОО и то на изграђеним објектима и на земљишту, конкретно назначене ознаке и површина, уписаних у ЛН број ... КО ... и ЛН бр. ... КО ..., не производи правно дејство према тужиоцу, па је тужени ББ дужан трпети да се тужилац наплати из оснивачких удела ВВ и АА, које оне имају у овом привредном друштву до висине тужиоцевих потраживања у износу од 893.785,50 US долара са домицилном каматом почев од 23.03.2009. године до исплате, као и трошкове

спора у износу од 836.250,00 динара, утврђене правноснажном пресудом Вишег суда у Ужицу П 21/11 од 12.11.2011. године. Ставом 2. изреке, тужени је обавезан да тужиоцу на име накнаде трошкова овог спора исплати 602.250,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу ознаке Гж 3909/18 и Гж 4666/18 од 13.08.2018. године, ставом 1. изреке, усвојена је жалба туженог изјављена против наведене првостепене пресуде у делу става 1. изреке, па се пресуда у том делу преиначује тако што се одбија као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да заложна изјава дата у форми јавно бележничког записа на основу којег је конституисана извршна вансудска хипотека првог реда на непокретностима у својини привредног друштва Аћимовић „Житомлин“ ДОО и то на изграђеним објектима ближе описаним у ставу 1. изреке, не производи правно дејство према тужиоцу, што је тужени ББ дужан да трпи да се тужилац наплати до висине потраживања у износу од 893.785,50 USA долара са домицилном каматом од 23.03.2009. године као и трошкове спора у износу од 836.250,00 динара, утврђене наведеном правноснажном пресудом и да се наложи Служби за катастар непокретности Чајетина да у року од 15 дана по правноснажности пресуде изврши брисање уписаног права својине у корист туженог ББ на непокретностима уписаним у ЛН бр. ... КО ... и у ЛН бр. ... КО Ставом 2. изреке, првостепена пресуда је укинута у делу става 1. изреке, којим је утврђено да не производи правно дејство према тужиоцу за наплату из оснивачких удела ВВ и АА које оне имају у овом привредном друштву. Ставом 3. изреке, тужилац је обавезан да туженом ББ да на име трошкова парничног поступка исплати 781.875,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности до исплате. Ставом четвртим изреке, тужилац је обавезан да туженој АА исплати трошкове поступка од 323.115,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности па до коначне исплате.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11, 55/14), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП и да је делимично основана због погрешно примењеног материјалног права.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а није основан ревизијски навод да је другостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП јер је чињенично стање оно које је утврђено првостепеном пресудом.

Према утврђеном чињеничном стању правноснажном пресудом Вишег суда у Ужицу П бр.21/11 од 01.12.2011. године, обавезани су ГГ и ДД да солидарно на име дуга плате тужиоцу Фонду „Аћимовић“ из Београда износ од 935.155,50 USD са домицилном каматом од 23.03.2009. године па до коначне исплате, а све у динарској противвредности, као и трошкове тог парничног поступка у износу од 836.250,00 динара. У том поступку је утврђено да је овде тужилац правно лице кога су 2005. године основали сада пок. ЂЂ из ... и његова супруга ЕЕ, са циљем обезбеђивања и усмеравања средстава за школовање талентоване омладине у Републици Србији. ЂЂ је за живота позајмио својим синовцима ГГ и ДД износ од 1.000.000 USD, који су од тог новца купили Пољопривредни комбинат „Златибор“ из Чајетине. Овај износ је његова супруга као његов једини наследник, уговором о уступању потраживања од 22.10.2007. године пренела на тужиоца. Како позајмлени новац нису вратили ни ЂЂ, нити његовој супрузи као законском наследнику то их је суд наведеном пресудом обавезао на то. Тужилац је на основу наведене правноснажне пресуде поднео предлог за извршење Основном суду у Ужицу који је донео решење И бр.980/13 од 07.05.2013. године и одредио извршење на укупној имовини извршних дужника ГГ и ДД. Закључком тог суда од 30.05.2014. године, повериоцу Фондацији „Аћимовић“ предата је у својину и на коришћење непокретност – трособан стан у ... извршног дужника ДД који је овде тужилац продао за 35.000 евра и за толико је смањен њихов дуг. ДД и ГГ су рођена браћа, а АА, ВВ и ЖЖ су ћерке ДД. Уговором о промени оснивача, директора и преносу оснивачких удела Предузећа за производњу, трговину и услуге „Аћимовић Житомлин“ ДОО Крива Река, закљученим и судски овереним 18.09.2012. године између ДД и ГГ са једне стране и ВВ, АА и ЖЖ са друге стране, уговарачи су се сагласили да је решењем Привредног суда у Ужицу Фи бр.521/97 од 31.07.1997. године извршена трансформација и упис овог предузећа у регистар привредних субјеката. Поред осталог, из члана 2. овог уговора произлази да основни капитал друштва представља уписани новчани капитал у износима од 68.000,00 динара и 5.000 USD, односно тај уплаћени динарски износ и 2.500 USD, као и неновчани капитал који чине више таксативно наведених катастарских парцела и објеката у укупном износу од 13.791.240,00 динара. Уговарачи су се такође сагласили да се истим врши промена оснивача тако што уместо дотадашњих оснивача ДД и ГГ који иступају из друштва, као нови оснивачи који ступају у друштво и уписују се: су ВВ и ЖЖ, са по 33,33% удела и АА са уделом од 33,34%. Дотадашњи директор друштва ДД се разрешава а за новог директора је именована АА. Правноснажном пресудом Вишег суда у Ужицу П бр.1/15 од 20.03.2015. године (која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж бр.1077/15 од 20.01.2016. године) усвојен је тужбени захтев овде тужиоца против ВВ и АА и ЖЖ и утврђено је да судски оверени уговор о промени оснивача директора и преносу оснивачких удела предузећа „Аћимовић Житомлин“ од 18.09.2012. године у делу којим су ДД и ГГ пренели своје оснивачке уделе у том привредном друштву на тужене ВВ и АА и ЖЖ, не производи правно дејство према тужиоцу, па су тужене дужне трпети да се тужилац наплати из њихових оснивачких удела које имају у овом привредном друштву и то до висине потраживања утврђених правноснажном пресудом Вишег суда у Ужицу П бр.21/11 од 01.12.2011. године у износу од 935.155,50 USD, умањеном за износ од 41.370,00 USD, што износи 893.785,50 USD са домицилном каматом од 23.03.2009. године па до коначне исплате, а све у динарској противвредности. АА је као законски заступник ПД „Аћимовић Житомлин“ ДОО пред судијом Основног суда у Ужицу који је поступао у

функцији Јавног бележника оверила заложну изјаву Ов бр. .../... дана 09.06.2015. године којом се као јемац у име овог привредног друштва обавезује на измирење зајма у износу од 300.000 евра са роком враћања од пет година и изјављује неопозиво и безусловно да је ово ПД сагласно и да пристаје да се на основу ове заложне изјаве у корист заложног повериоца ББ из ... (иначе зајмодавца по основу више уговора о зајму) у надлежни регистар непокретности упише извршна вансудска хипотека првог реда на непокретностима у својини заложног дужника ближе описаним у ставу 1. изреке првостепене пресуде. Привредно друштво као дужник је овластило заложног повериоца да уколико потраживање обезбеђено овом хипотеком не буде плаћено по доспелости а најкасније до 15.01.2012. године, да исто може наплатити из цене добијене продајом у складу са вансудским поступком продаје утврђеним законом, без подношења тужбе суду. Саставни део заложне изјаве је одлука оснивача заложног дужника у вези давања ове заложне изјаве. Поступајући по предлогу извршног повериоца ББ, Основни суд у Ужицу је решењем И бр.2232/15 од 03.08.2015. године одредио предложено извршење забележбом извршења у јавне књиге, утврдио вредност непокретности и продао непокретности извршног дужника ПД „Аћимовић Житомлин“ ДОО. Закључком од 25.12.2015. године повериоцу и купцу ББ који је понудио једину и најповољнију цену, додељене су непокретности извршног дужника које представљају непокретну имовину која је предмет заложне изјаве од 09.06.2015. године, што је констатовано ставом 2. наведеног закључка и одређен је упис права својине на наведеним непокретностима у његову корист, уз истовремено брисање уписа права својине на име ранијег власника – извршног дужника а све под теретом хипотеке првог реда уписане у корист овде тужиоца 09.12.2015. године. Основни суд у Ужицу је донео Закључак И бр.398/16 од 24.03.2016. године по предлогу овде тужиоца којим је утврдио да су ВВ и АА и ЖЖ, ступиле на место извршних дужника ГГ и ДД и да се на основу правноснажне пресуде Вишег суда у Ужицу П 1/15 од 20.03.2015. године, одређује спровођење извршења против њих као извршних дужника, пленидбом, проценом и продајом њихових удела у наведеном привредном друштву.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да тужена АА као законски заступник друштва пре потписивања побијане заложне изјаве знала за постојање потраживања од стране повериоца - овде тужиоца Фондације „Аћимовић“ које је утврђено правноснажном пресудом Вишег суда у Ужицу П 21/11 од 01.12.2011. године. Она, ВВ и ЖЖ, као лица на која су њихов отац ДД и стриц ГГ уговором пренели своје оснивачке уделе, знале су да је донета правноснажна пресуда П 1/15 од 20.03.2015. године којом је утврђено да судски оверени уговор о промени оснивача, директора и преносу оснивачких удела предузећа „Аћимовић Житомлин“ ДОО Крива Река у делу којим су они њима пренели своје оснивачке уделе у том привредном друштву, не производи правно дејство према тужиоцу и да су били обавезани да тужиоцу солидарно исплате дуговани износ од 935.155,50 USD долара; што указује на то да оне као нови оснивачи (на које су раније оснивачи пренели своје оснивачке уделе) нису могле располагати својим оснивачким уделима у друштву до висине тужиочевог потраживања, па то није могла чинити ни АА као законски заступник друштва и давалац судски оверене заложне изјаве од 09.06.2015. године, због чега та заложна изјава не производи правно дејство према тужиоцу.

Поред тога, заузео је правно становиште да су у конкретном случају испуњени услови из чланова 280, 283. Закона о облигационим односима (ЗОО) за побијање дужникових правних радњи јер су закључењем заложне изјаве умањени удели из којих тужилац као поверилац може наплатити своје потраживање које је доспело за наплату пре сачињавања ове једностране хипотеке. Наведени правни посао предузет је на штету тужиоца као повериоца, а све околности случаја по оцени првостепеног суда указују да су дужници то учинили плански и намерно. Како је заложна изјава дата 09.06.2015. године, а тужба у овој правној ствари поднета 03.06.2016. године, првостепени суд је правилно закључио да није протекао рок за подношење тужбе из члана 285. став 1. ЗОО. Оценио је да је тужени ББ пасивно легитимисан у овој правној ствари, с обзиром на то да су спорне непокретности које су предмет побијане заложне изјаве њему додељене закључком о додели и предаји Основног суда у Ужицу И бр.2232/15 од 25.12.2015. године, којим је одређен и наложен упис његовог права својине на наведеним непокретностима надлежној служби за катастар, уз истовремено брисање уписа права својине ранијег власника Предузећа „Аћимовић Житомлин“ ДОО Крива Река.

Другостепени суд је заузео супротно правно становиште, оценивши да је првостепени суд погрешно применио материјално право из одредби чланова 280-283 ЗОО из разлога што предмет тужбеног захтева није побијање дужникових правних радњи према туженом ББ, поготово што он по његовом становишту није пасивно легитимисан у овој правној ствари јер није он дао оспорену заложну изјаву, а обавеза лежи на даваоцу заложне изјаве. Притом је имао у виду да је побијану заложну изјаву дала тужена АА у односу на коју је тужилац поднео од 13.02.2018. године повукао тужбу и она пристала на ово повлачење, што је првостепени суд констатовао ставом првим изреке решења од 30.03.2018. године, а ставом другим обавезао тужиоца да јој накнади трошкове спора. Осим тога, другостепени суд је оценио да заложна изјава не садржи основне податке прописане у члану 14. став 2. Закона о хипотеци („Сл. гласник РС“, бр.15/2003) у вези чланова 9. и 10. истог закона јер по форми и садржини мора одговарати уговору о хипотеци, због чега је закључио да зато нема услова да се тужиоцу пружи судска заштита у оквиру постављеног тужбеног захтева, а с обзиром на утврђено чињенично стање.

Другостепени суд је ставом другим изреке побијане пресуде, укинуо првостепену пресуду у делу става првог изреке која се односи на овлашћење тужиоца да се наплати из оснивачких удела ВВ и АА које оне имају у наведеном привредном друштву, одлучивши на основу члана 393. став 1. ЗПП, јер је нашао да је првостепени суд тиме прекорачио постављени тужбени захтев, будући да је одлучио о нечему што тужилац није ни тражио.

По подацима из садржине ових списа и записника са рочишта на којем је закључена главна расправа пред првостепеним судом 30.03.2018. године, произлази да тужилац није поставио овакав тужбени захтев, као што је то и закључио другостепени суд, због чега је побијана одлука правилно донета у том делу, па није основан ревидентов навод да је доношењем ове одлуке другостепени суд учинио битну повреду поступка из члана 374. став 1. у вези члана 393. став 1. ЗПП.

Из овог разлога је одлучено као у ставу другом изреке ове пресуде, на основу члана 414. став 1. у вези члана 420. ЗПП.

Међутим, основано се у ревизији тужиоца указује да је преиначујући део другостепене пресуде заснован на погрешно примењеном материјалном праву јер је по становишту овога суда првостепени суд правилно закључио да тужилац као поверилац потраживања које је доспело за наплату пре сачињавања побијане заложне изјаве, основано побија ову правну радњу свог дужника која је предузета на његову штету, тзв. паулијанском тужбом на основу чланова 280. и 283. ЗОО, а против трећег лица у чију корист је предузета ова правна радња. Зато означавање заложне изјаве једностране хипотеке само као правне радње коју је дужник предузео на штету тужиоца у циљу онемогућавања његовог потраживања, а у време када је дужник то знао а трећем лицу у чију је корист предузео правну радњу то било познато или могло бити познато, како је то правилно закључио првостепени суд, само по себи не подлеже оцени њене садржине у смислу да ли одговара уговору о хипотеци.

Осим тога, ревидент основано истиче да питање недостатка свих елемената у погледу тужбеног захтева из члана 14. став 2. Закона о хипотеци представља питање уредности тужбе, а не разлог да се одбије тужбени захтев. Поготово што и по становишту овога суда постоји пасивна легитимација туженог ББ као трећег лица у чију корист је предузета побијана правна радња, а у ситуацији када је он уписан као власник непокретности које су му додељене закључком о додели и продаји Основног суда у Ужицу И бр.2232/15 од 25.12.2015. године, којим је одређен и упис његовог права својине на наведеним непокретностима (уз истовремено брисање уписа права својине ранијег власника).

Како одлука о трошковима поступка зависи од исхода одлуке о главној ствари, то је о њима одлучено на основу члана 165. став 2. у вези чланова 154. став 1. и 155. став 2. и 163. став 2. ЗПП. Тужиоцу су досуђени опредељени трошкови састава ревизије према важећој АТ, због чега је одлучено као у ставу трећем изреке.

Из свих изложених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу првом изреке на основу члана 416. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић